УДК 766:7.05 **DOI** https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.02.31

Мазніченко Оксана
доцент кафедри графічного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну, *Київ, Україна*
email: maznichenko.o@outlook.com

Осадча Алла
доктор філософії з дизайну, старший викладач кафедри графічного дизайну Київського національного університету технологій та дизайну, *Київ, Україна*
email: osadchaa74@gmail.com

Oksana Maznichenko
Associate Professor at the Department of Graphic Design, Kyiv National University of Technologies and Design, *Kyiv, Ukraine*
email: maznichenko.o@outlook.com

Alla Osadcha
PhD in Design, Senior Lecturer at the Department of Graphic Design, Kyiv National University of Technologies and Design, *Kyiv, Ukraine*
email: osadchaa74@gmail.com

ФОРМОУТВОРЕННЯ В ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

Мета дослідження: розкриття специфіки формоутворення в графічному дизайні, його базових принципів та актуальних напрямів трансформації візуально-комунікативних засобів у сучасній дизайнерській практиці.

Методи: дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує мистецтвознавчий, культурологічний, комунікативний і технологічний аспекти аналізу графічного дизайну. Застосовано методи аналізу й синтезу для узагальнення теоретичних засад формоутворення, порівняльний метод – для зіставлення традиційних і цифрових засобів створення графічної форми, а також систематизацію – для визначення сучасних тенденцій розвитку візуально-комунікативних практик.

Наукова новизна: систематизовано художньо-композиційні та технологічні чинники сучасного формоутворення в графічному дизайні та уточнено характер їх взаємодії в умовах цифрової трансформації. Формоутворення розглянуто як динамічний процес, у якому традиційні принципи композиційної організації інтегруються з можливостями цифрових, інтерактивних та інтелектуальних технологій.

Результати: визначено роль композиції, ритму, контрасту, пропорційності та гармонії у створенні цілісної графічної форми, а також значення взаємозв'язку форми і змісту для ефективності візуальної комунікації. Проаналізовано колір, типографіку, графічні елементи та композиційні структури як основні художні засоби формоутворення. Встановлено вплив комп'ютерної графіки, анімації, тривимірного моделювання, інтерактивних інтерфейсів і мультимедійних платформ на розвиток сучасного графічного дизайну. Окреслено тенденції цифрового формоутворення, пов'язані з мінімалізмом, адаптивністю, інтерактивністю, використанням штучного інтелекту, доповненої та віртуальної реальності.

Висновки: формоутворення в сучасному графічному дизайні є багаторівневим процесом, у якому художньо-композиційні принципи поєднуються з цифровими технологіями та новими способами організації візуальної комунікації. Його трансформація під впливом технологічних, культурних і соціальних змін сприяє появі нових засобів художньої виразності та розширенню інформаційної, естетичної й соціокомунікативної функцій графічного дизайну.

Ключові слова: графічний дизайн; формоутворення; композиція; візуальна комунікація; дизайнерські засоби; типографіка; художній образ; графічна форма; цифровий дизайн; проєктування.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International

FORM-MAKING IN GRAPHIC DESIGN

The purpose of the study: to reveal the specific features of form-making in graphic design, its basic principles, and current trends in the transformation of visual communication tools in contemporary design practice.

Methods: the study is based on an interdisciplinary approach combining art historical, cultural, communicative, and technological perspectives. Analysis and synthesis were employed to generalize the theoretical foundations of form-making, the comparative method to compare traditional and digital means of creating graphic forms, and systematization to identify current trends in visual communication practices.

Scientific novelty: the artistic, compositional, and technological factors of contemporary form-making in graphic design are systematized, and the nature of their interaction in the context of digital transformation is clarified. Form-making is considered a dynamic process in which traditional principles of compositional organization are integrated with digital, interactive, and intelligent technologies.

Results: the role of composition, rhythm, contrast, proportion, and harmony in creating a coherent graphic form is identified, along with the importance of the relationship between form and content for effective visual communication. Colour, typography, graphic elements, and compositional structures are analysed as the principal artistic means of form-making. The impact of computer graphics, animation, 3D modelling, interactive interfaces, and multimedia platforms on contemporary graphic design is established. Trends in digital form-making related to minimalism, adaptivity, interactivity, artificial intelligence, and augmented and virtual reality are outlined.

Conclusions: form-making in contemporary graphic design is a multilevel process in which artistic and compositional principles are combined with digital technologies and new ways of organizing visual communication. Its transformation under technological, cultural, and social change gives rise to new means of artistic expression and expands the informational, aesthetic, and socio-communicative functions of graphic design.

Keywords: graphic design; form-making; composition; visual communication; design tools; typography; artistic image; graphic form; digital design; design process.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний графічний дизайн є однією з провідних сфер візуальної культури, що активно впливає на формування інформаційного простору, комунікаційних процесів та естетичних орієнтирів суспільства. Умови стрімкого розвитку цифрових технологій, мультимедійного середовища та інтерактивних платформ зумовлюють постійне оновлення художньо-проєктних підходів у сфері дизайну. У цьому контексті особливого значення набуває проблема формоутворення як базового процесу створення візуального образу, що забезпечує поєднання естетичної виразності, функціональності та комунікативної ефективності графічного продукту.

Формоутворення в графічному дизайні охоплює широкий спектр художніх, композиційних і технологічних засобів, за допомогою яких створюється цілісна система візуальної комунікації. Воно визначає структуру графічного об'єкта, його стилістичні характеристики, емоційний вплив та здатність передавати інформацію аудиторії. Водночас сучасна дизайнерська практика демонструє значне ускладнення процесів формування графічної форми через інтеграцію цифрових технологій, анімації, тривимірної графіки та інтерактивних елементів. Це потребує переосмислення традиційних принципів композиції та художнього проєктування.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу принципів і закономірностей формоутворення в графічному дизайні в умовах сучасного інформаційного суспільства. Вивчення особливостей створення графічної форми сприятиме глибшому розумінню механізмів візуальної комунікації, розвитку дизайнерської теорії та вдосконаленню практичних підходів до створення ефективного й естетично виразного дизайнерського продукту.

Тема формоутворення в графічному дизайні має міждисциплінарний характер і тісно пов'язана з науковими та дослідницькими завданнями низки гуманітарних, мистецтвознавчих і

технічних дисциплін. Зокрема, вона корелює з теорією дизайну та мистецтвознавством, які досліджують закономірності розвитку візуальної культури, принципи композиції, естетики та художньої виразності форми. Важливим є також зв'язок із психологією сприйняття, оскільки процес формоутворення безпосередньо впливає на емоційне та когнітивне сприйняття візуальної інформації людиною. У межах комунікативістики та медіадосліджень формоутворення розглядається як інструмент ефективної візуальної комунікації та передачі смислів у цифровому середовищі. Крім того, тема пов'язана з інформаційними технологіями та комп'ютерною графікою, що забезпечують технічні засоби створення й трансформації графічної форми за допомогою сучасного програмного забезпечення, цифрової анімації та інтерактивних платформ. Значний вплив на дослідження формоутворення мають також культурологія, семіотика та маркетингові комунікації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика формоутворення в графічному дизайні посідає важливе місце у сучасних мистецтвознавчих та дизайнерських дослідженнях, що пов'язано з активним розвитком цифрових технологій і трансформацією візуальної культури. У монографії «Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі» дослідники аналізують особливості функціонування графічного дизайну в умовах сучасного інформаційного суспільства, акцентуючи увагу на комунікативній ролі візуальної форми та її впливі на сприйняття інформації (Колосніченко, 2022). Значну увагу принципам типографіки та художньої організації графічної форми приділено у праці І. С. Підгурного (2015), де розглядаються особливості шрифтової композиції як важливого елемента формоутворення. Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із вивченням понятійно-термінологічного апарату графічного дизайну, що відображено у монографії О. В. Гурко та І. С. Попової (2023), які досліджують історію та сучасний розвиток номенів графічного дизайну.

Питання методики формування дизайнерського мислення та принципів створення графічної форми у процесі навчання розкрито у працях А. М. Король (2020) та І. В. Савенко (2018), де автори аналізують теоретичні та практичні засади підготовки майбутніх дизайнерів. Важливе місце серед сучасних досліджень займає проблема національної ідентичності у графічному дизайні, яку детально висвітлює В. Косів (2019), акцентуючи увагу на використанні українських культурних та візуальних традицій у процесах формоутворення. Технологічні аспекти створення графічної форми досліджуються у роботах Є. П. Назаркевича (2018) та О. С. Островського, Н. В. Голубєвої (2013), де аналізуються особливості використання стереозображень, поліграфічних технологій та еволюції художньо-образної виразності у графічному дизайні. Безпосередньо питанням проєктування та формоутворення присвячена праця В. В. Садової (2025), у якій систематизовано сучасні принципи організації графічної форми та методи дизайнерського проєктування. Історичні аспекти розвитку графічного дизайну та трансформації художньо-композиційних підходів висвітлено у дослідженні Н. Ф. Сбітнєвої (2014), що дозволяє простежити еволюцію формоутворення від традиційних до сучасних цифрових практик. Базові категорії формоутворення – точку, лінію, площину, ритм, масштаб, текстуру, колір, сітку тощо – як інструментарій графічного дизайнера систематизовано у праці E. Lupton та J. C. Phillips (2015). Психологічні засади сприйняття графічної форми з позицій гештальт-теорії узагальнено M. H. Khamis та співавторами (2023). Вплив генеративних нейромереж на дизайнерський процес і формоутворення розглядає С. Геренко (2024), засоби створення графічного знака в межах партисипативного підходу – Д. Борисенко та Т. Близнюк (2026), а методику викладання мистецьких дисциплін у підготовці графічних дизайнерів в умовах сучасного ринку праці – Р. Бобренко та А. Сліпіч (2026). Таким чином, сучасні наукові публікації комплексно висвітлюють художні, технологічні, комунікативні та культурологічні аспекти формоутворення в графічному дизайні, що підтверджує актуальність подальших досліджень у цій сфері.

Формулювання цілей та завдань статті. Мета статті – дослідження особливостей формоутворення в графічному дизайні, визначення основних принципів створення графічної форми та аналіз сучасних тенденцій розвитку візуально-комунікативних засобів у дизайнерській практиці.

Виклад основного матеріалу та його результатів. Формоутворення в графічному дизайні є одним із фундаментальних процесів художньо-

проєктної діяльності, який визначає принципи створення візуальної форми, її структуру, композицію та функціональне призначення. У сучасному дизайні форма виступає не лише зовнішнім візуальним елементом, а й важливим носієм інформації, емоційного впливу та комунікативного змісту. Саме тому процес формоутворення набуває особливого значення в умовах розвитку цифрової культури та глобалізації інформаційного простору, де графічний дизайн виконує функції візуальної комунікації між людиною та суспільством (табл. 1).

Таблиця 1. Теоретичні засади формоутворення в графічному дизайні

Теоретичний аспект формоутворення	**Характеристика**	**Основні елементи та принципи**	**Значення для графічного дизайну**
Сутність формоутворення	Формоутворення є базовим процесом створення візуальної форми у графічному дизайні, що поєднує художні, функціональні та комунікативні властивості об'єкта.	Художнє проєктування, структура, композиція, візуальна організація.	Забезпечує створення цілісного графічного продукту та ефективної візуальної комунікації.
Поняття форми	Форма у графічному дизайні виступає носієм інформації, емоційного впливу та естетичного змісту.	Лінія, колір, шрифт, ритм, текстура, геометрія.	Формує візуальний образ та впливає на сприйняття інформації.
Взаємозв'язок форми і змісту	Форма не існує окремо від змісту, оскільки її завданням є передача певного повідомлення або ідеї.	Символізм, асоціативність, композиційна виразність.	Підвищує зрозумілість та емоційну ефективність графічного продукту.
Історичні передумови формоутворення	Теоретичні засади формоутворення сформувалися під впливом модернізму, конструктивізму, функціоналізму та школи Баухауз.	Геометризація, функціональність, мінімалізм.	Створили основу сучасного графічного дизайну.
Композиція як основа формоутворення	Композиція забезпечує гармонійне поєднання елементів та створення цілісної структури.	Баланс, контраст, ритм, симетрія, пропорції.	Організовує візуальний простір і сприяє ефективному сприйняттю.
Функціональність форми	Сучасний графічний дизайн орієнтується на практичність і зручність використання візуальних об'єктів.	Ергономіка, адаптивність, логічність структури.	Підвищує ефективність комунікації та користувацький досвід.
Колір у формоутворенні	Колір є одним із ключових засобів емоційного та композиційного впливу.	Колірна гармонія, контраст, психологія кольору.	Формує емоційний настрій та візуальну виразність.
Типографіка	Шрифт виступає не лише засобом передачі тексту, а й важливим елементом композиції та стилю.	Гарнітура, кегль, інтерліньяж, ритм тексту.	Впливає на читабельність та естетичне сприйняття.
Семіотичний аспект форми	Графічні елементи можуть виконувати функцію символів і знаків.	Візуальні коди, знакові системи, символіка.	Допомагає передавати культурні та інформаційні смисли.
Психологія сприйняття	Формоутворення враховує особливості людського сприйняття візуальної інформації.	Гештальт-принципи, асоціативність, емоційність.	Забезпечує ефективну взаємодію між дизайном та аудиторією.
Гармонія та цілісність форми	Гармонійна форма створює відчуття завершеності та естетичної рівноваги.	Симетрія, пропорції, ритм, баланс.	Підсилює художню якість графічного продукту.
Цифрові технології у формоутворенні	Сучасні технології значно розширили можливості створення графічної форми.	3D-графіка, анімація, інтерактивність, цифрові інструменти.	Сприяють появі нових форм візуальної комунікації.
Індивідуалізація форми	Формоутворення використовується для створення унікального стилю та айдентики.	Брендинг, авторський стиль, корпоративна ідентичність.	Формує впізнаваність бренду та емоційний зв'язок з аудиторією.
Поєднання традицій та інновацій	Сучасний дизайн інтегрує класичні художні принципи з цифровими технологіями.	Традиційна композиція, цифрові ефекти, мультимедійність.	Забезпечує багатофункціональність дизайнерських рішень.

Поняття форми в дизайні має багатогранний характер і охоплює як матеріальні, так і візуально-образні характеристики об'єкта. У графічному дизайні форма визначається через поєднання ліній, кольору, шрифтів, фактур, ритму та композиційних елементів, що створюють цілісний художній образ. Формоутворення, своєю чергою, є процесом організації цих елементів відповідно до певної концепції, функціональних завдань та естетичних принципів. Такий процес вимагає від дизайнера одночасного врахування художньої виразності, технічних можливостей та психології сприйняття аудиторії. Теоретичні засади формоутворення значною мірою сформувалися під впливом мистецьких течій XX століття, зокрема конструктивізму, модернізму, функціоналізму та школи Баухауз. Представники цих напрямів розглядали форму як результат раціонального поєднання функції, конструкції та естетики. Вони наголошували на необхідності лаконічності, геометричної чіткості та функціональної доцільності дизайнерських рішень. Саме ці принципи стали основою сучасного графічного дизайну, у якому форма має не лише декоративне, а й інформаційне та комунікативне значення.

Одним із ключових аспектів формоутворення є взаємозв'язок форми та змісту. У графічному дизайні форма не може існувати окремо від інформаційного наповнення, адже її основною функцією є передача певного повідомлення або ідеї. Вдале формоутворення забезпечує зрозумілість, виразність та емоційну привабливість графічного продукту. Саме тому дизайнери активно використовують композиційні закономірності, контраст, масштаб, ритм і візуальну ієрархію для створення ефективної системи комунікації. Важливу роль у процесі формоутворення відіграє композиція, яка забезпечує гармонійне поєднання всіх елементів графічного об'єкта. Композиція визначає порядок розташування візуальних компонентів, їхню взаємодію та рівень емоційного впливу на аудиторію. За допомогою композиційних принципів дизайнер створює цілісність форми, досягає рівноваги між окремими елементами та формує візуальний ритм. У графічному дизайні композиція є не лише художнім засобом, а й інструментом організації інформації (Косів, 2019).

Теорія формоутворення також пов'язана з поняттям функціональності. Сучасний графічний дизайн орієнтується не лише на естетичну виразність, а й на практичну ефективність створеного продукту. Форма повинна забезпечувати зручність сприйняття інформації, логічність структури та комфортну взаємодію користувача з візуальним середовищем. Особливо це актуально для цифрового дизайну, де функціональність інтерфейсів безпосередньо впливає на ефективність комунікації та користувацький досвід.

Значний вплив на процес формоутворення має колір як один із базових засобів візуальної виразності. Колір здатний формувати емоційний настрій, привертати увагу, структурувати інформацію та створювати асоціативні зв'язки. Теорія кольору в графічному дизайні ґрунтується на психологічних особливостях сприйняття людиною візуальних образів. Вибір кольорової гами безпосередньо впливає на характер графічної форми, її динаміку та емоційний ефект.

Не менш важливим компонентом формоутворення є типографіка, яка виступає засобом організації текстової інформації та створення художнього образу. Шрифт у графічному дизайні має не лише функцію передачі тексту, а й формує візуальний стиль, ритм та характер композиції. Вибір гарнітури, інтерліньяжу, розміру шрифту та його розташування впливає на загальне сприйняття дизайнерського продукту. Сучасна типографіка дедалі більше інтегрується у процеси цифрового формоутворення та мультимедійного дизайну (Садова, 2025).

Формоутворення в графічному дизайні також тісно пов'язане із семіотикою та символічною природою візуальних образів. Будь-який графічний елемент може виконувати функцію знака або символу, який передає певний зміст чи культурний код. У цьому аспекті дизайнер виступає не лише як художник, а і як комунікатор, що створює систему візуальних знаків для взаємодії з аудиторією. Символічність форми особливо важлива у брендингу, рекламі та створенні айдентики. Суттєвий вплив на теорію формоутворення має розвиток цифрових технологій. Використання комп'ютерної графіки, 3D-моделювання, анімації та інтерактивних елементів значно розширило можливості дизайнерів у створенні нових форм. Цифрове середовище сприяло появі динамічних, адаптивних та інтерактивних візуальних структур, які можуть змінюватися залежно від контексту взаємодії користувача з інформацією.

Одним із важливих теоретичних аспектів

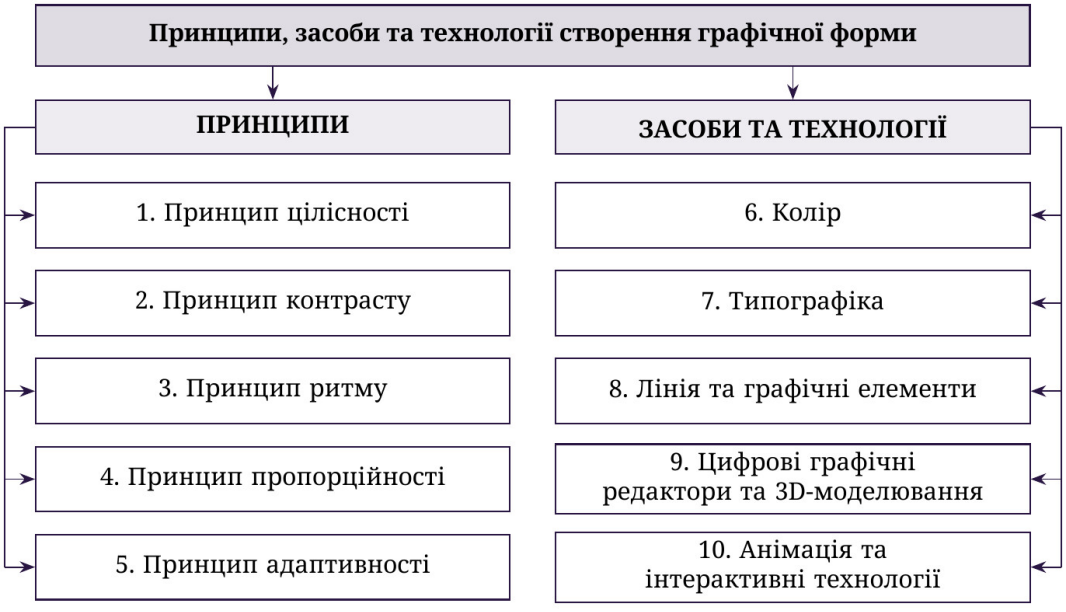
є проблема гармонії та цілісності форми. Гармонійна форма забезпечує естетичну завершеність графічного продукту та створює позитивне емоційне враження. Досягнення гармонії ґрунтується на закономірностях пропорцій, симетрії, ритму та балансу між елементами композиції. У сучасному дизайні гармонія часто поєднується з принципами мінімалізму та функціональної простоти.

Теорія формоутворення враховує також психологічні аспекти сприйняття візуальної інформації. Людина сприймає графічну форму через механізми асоціацій, емоційних реакцій та когнітивних процесів. Саме тому дизайнери використовують принципи гештальт-психології, які пояснюють закономірності візуального сприйняття, цілісності образу та організації композиційного простору. Це дозволяє створювати більш зрозумілі та ефективні дизайнерські рішення.

У сучасних умовах особливого значення набуває проблема індивідуалізації форми. Графічний дизайн дедалі частіше орієнтується на створення унікального візуального стилю, який відображає ідентичність бренду, організації або культурного середовища. Формоутворення стає інструментом створення впізнаваності та емоційного зв'язку між продуктом і споживачем. Це особливо актуально для сучасного маркетингу та цифрових медіа.

Теоретичні засади формоутворення також включають питання взаємодії традиційних художніх принципів із сучасними технологічними підходами. Незважаючи на стрімкий розвиток цифрового дизайну, базові композиційні закономірності, принципи гармонії та художньої виразності залишаються актуальними. Сучасний дизайнер поєднує класичні художні методи з інноваційними цифровими інструментами, що забезпечує створення багатофункціональних та естетично досконалих графічних форм. Формоутворення у графічному дизайні є безперервним творчим процесом, що постійно змінюється під впливом культурних, соціальних і технологічних факторів. Зміни в інформаційному середовищі, розвиток медіатехнологій та глобалізація комунікацій сприяють появі нових візуальних рішень і дизайнерських концепцій. Це робить дослідження теоретичних засад формоутворення актуальним напрямом сучасної дизайнерської науки (Колосніченко, 2022).

Процес створення графічної форми ґрунтується на комплексі художніх, композиційних і технологічних принципів, що забезпечують цілісність, функціональність та естетичну виразність дизайнерського продукту. У сучасному графічному дизайні форма виступає результатом свідомого проєктування, де кожен елемент має визначене змістове та композиційне навантаження. Від правильного поєднання засобів формоутворення залежить ефективність візуальної комунікації, емоційний вплив на аудиторію та здатність графічного об'єкта передавати необхідну інформацію (іл. 1).

Іл. 1. Принципи, засоби та технології створення графічної форми

Одним із основних принципів створення графічної форми є принцип цілісності. Він передбачає гармонійне поєднання всіх елементів композиції в єдину візуальну систему. У процесі формоутворення дизайнер має забезпечити логічний зв'язок між окремими складниками графічного об'єкта, уникнути візуального перевантаження та досягти композиційної рівноваги. Цілісність форми сприяє зрозумілості інформації та формує позитивне емоційне враження у глядача.

Важливе значення у формуванні графічної форми має принцип контрасту, який використовується для акцентування уваги на окремих елементах композиції. Контраст може проявлятися через різницю кольорів, масштабів, фактур, шрифтів або форм. Використання контрасту допомагає створити візуальну динаміку, підсилити емоційний вплив та організувати ієрархію інформації. У сучасному дизайні контраст є одним із ключових інструментів побудови ефективної композиції (Гурко, & Попова, 2023).

Не менш важливим принципом є ритм, який визначає закономірність повторення елементів у композиції. Ритм створює відчуття руху, динаміки та впорядкованості графічної форми. За допомогою ритмічної організації дизайнер може керувати увагою глядача та формувати певний емоційний настрій. У цифровому дизайні ритм часто поєднується з анімаційними ефектами та інтерактивними елементами, що підсилює комунікативні можливості візуального продукту. Принцип пропорційності також відіграє важливу роль у створенні гармонійної графічної форми. Правильне співвідношення між окремими елементами композиції забезпечує естетичну збалансованість та комфортне сприйняття інформації. Пропорції можуть ґрунтуватися на математичних закономірностях, зокрема принципі «золотого перетину», який широко використовується у мистецтві та дизайні. Гармонійні пропорції сприяють створенню візуально привабливого та функціонального об'єкта.

Одним із ключових засобів формоутворення є лінія, яка використовується для створення структури композиції, поділу простору та формування динаміки зображення. Лінії можуть бути прямими, кривими, ламаними або хвилястими, що дозволяє створювати різні емоційні ефекти та стилістичні рішення. За допомогою ліній дизайнер визначає напрям руху погляду, підкреслює окремі елементи та організовує композиційний простір.

Важливим засобом створення графічної форми є колір. Колір виконує не лише декоративну функцію, а й виступає засобом комунікації та емоційного впливу. Використання кольорових поєднань дозволяє дизайнеру формувати асоціативні образи, підкреслювати зміст композиції та створювати візуальні акценти. У сучасному дизайні колір активно застосовується для створення брендової ідентичності, навігації в цифрових інтерфейсах та організації інформаційного простору (Підгурний, 2015).

Шрифт є ще одним важливим елементом формоутворення у графічному дизайні. Типографічні засоби допомагають структурувати текстову інформацію, формувати візуальний стиль та забезпечувати читабельність. Вибір гарнітури, розміру шрифту, інтервалів та способу розташування тексту значною мірою впливає на характер графічної форми. Сучасна типографіка поєднує традиційні принципи оформлення тексту з інноваційними цифровими рішеннями.

Суттєву роль у процесі формоутворення відіграє композиційний центр, який виступає головним елементом візуальної структури. Саме композиційний центр привертає увагу глядача та визначає логіку сприйняття графічного продукту. Для його виділення використовуються масштаб, контраст, колір або нестандартне розташування елементів. Грамотно організований композиційний центр забезпечує ефективність візуальної комунікації.

У сучасному графічному дизайні важливе місце займають технології цифрового формоутворення. Використання графічних редакторів, векторної та растрової графіки, 3D-моделювання й анімації значно розширює можливості дизайнерів. Цифрові технології дозволяють створювати складні багаторівневі композиції, інтерактивні елементи та адаптивні візуальні системи. Це сприяє появі нових форм художньої виразності та інтерактивної комунікації.

Особливого значення набуває використання модульних сіток як інструменту організації композиції. Сіткова структура допомагає впорядкувати елементи дизайну, забезпечити гармонійне розташування тексту та зображень, а також створити єдиний стиль графічного продукту. Модульні сітки широко використовуються у

вебдизайні, поліграфії та розробці цифрових інтерфейсів. Важливим принципом сучасного формоутворення є адаптивність графічної форми. Умови розвитку цифрових технологій та мобільних платформ вимагають створення дизайну, який може змінюватися залежно від формату екрана, способу взаємодії користувача та технічних характеристик пристрою. Адаптивний дизайн забезпечує зручність використання та ефективність сприйняття інформації в різних середовищах (Островський, & Голубєва, 2013).

Серед сучасних технологій формоутворення важливе місце займає анімація. Рухомі елементи дозволяють підсилити динамічність композиції, покращити взаємодію користувача з цифровим продуктом та зробити візуальну комунікацію більш виразною. Анімація активно використовується у вебдизайні, рекламі, мультимедійних презентаціях та брендингу.

Інтерактивність також стала важливим компонентом сучасної графічної форми. Інтерактивний дизайн передбачає активну взаємодію користувача з візуальним середовищем, що змінює традиційне розуміння статичної композиції. У цифровому просторі графічна форма може адаптуватися до дій користувача, створюючи персоналізований візуальний досвід та нові форми комунікації.

Важливим напрямом розвитку сучасного формоутворення є мінімалізм, який базується на принципах простоти, функціональності та лаконічності. Мінімалістичний дизайн передбачає використання обмеженої кількості кольорів, форм та декоративних елементів. Такий підхід дозволяє акцентувати увагу на змісті та забезпечує комфортне сприйняття інформації в умовах перенасичення візуального простору.

Сучасний графічний дизайн розвивається в умовах стрімкої цифровізації суспільства, що суттєво впливає на процеси формоутворення та принципи створення візуальної інформації. Цифрове середовище змінює не лише технічні засоби роботи дизайнера, а й саме розуміння графічної форми, яка стає більш динамічною, інтерактивною та адаптивною. Якщо традиційний дизайн орієнтувався переважно на друковані носії, то сучасний цифровий дизайн функціонує у багатофункціональному мультимедійному просторі, де форма повинна ефективно працювати на різних платформах та пристроях (Садова, 2025).

Однією з ключових тенденцій сучасного формоутворення є розвиток адаптивного дизайну. У цифровому середовищі графічна форма має змінюватися відповідно до технічних параметрів екрана, особливостей інтерфейсу та потреб користувача. Адаптивність дозволяє забезпечити комфортне сприйняття інформації на смартфонах, планшетах, комп'ютерах та інших цифрових пристроях. Це вимагає від дизайнерів використання гнучких композиційних систем, модульних сіток та універсальних візуальних рішень.

Суттєвою тенденцією сучасного цифрового дизайну є мінімалізм, який ґрунтується на принципах простоти, функціональності та візуальної лаконічності. Мінімалістичне формоутворення передбачає використання обмеженої кількості кольорів, чітких геометричних форм та простих композиційних структур. Такий підхід дозволяє уникнути інформаційного перевантаження та сприяє концентрації уваги користувача на ключовому змісті. Мінімалізм активно використовується у вебдизайні, мобільних застосунках, брендингу та цифрових медіа. Важливою особливістю сучасного формоутворення є інтерактивність графічної форми. На відміну від традиційного статичного дизайну, цифровий простір передбачає активну взаємодію користувача з візуальним середовищем. Інтерактивні елементи дозволяють користувачу впливати на форму, змінювати її параметри або отримувати додаткову інформацію через анімацію та навігаційні механізми. Це перетворює графічний дизайн на складну систему комунікації між людиною та цифровим середовищем (Савенко, 2018).

Одним із найбільш поширених напрямів сучасного цифрового формоутворення є моушндизайн. Використання анімації дозволяє створювати динамічні композиції, які привертають увагу аудиторії та підсилюють емоційний вплив інформації. Анімовані елементи активно використовуються у рекламі, вебдизайні, відеоконтенті та соціальних мережах. Рух у композиції допомагає формувати ритм, акцентувати увагу на ключових елементах та покращувати користувацький досвід.

Сучасне формоутворення також характеризується широким використанням тривимірної графіки. 3D-дизайн дозволяє створювати більш реалістичні та об'ємні візуальні образи, що підсилює емоційний та естетичний вплив графічного

продукту. Тривимірні моделі активно застосовуються у рекламі, брендингу, геймдизайні, віртуальній реальності та мультимедійних проєктах. Поєднання 3D-графіки з анімацією та інтерактивністю формує нові підходи до організації цифрового простору.

Важливу роль у сучасному графічному дизайні відіграють технології доповненої та віртуальної реальності. Вони значно розширюють можливості формоутворення, дозволяючи інтегрувати цифрові об'єкти у реальний простір або створювати повністю віртуальні середовища. Такі технології використовуються у сфері реклами, освіти, культури, дизайну інтерфейсів та мультимедійних комунікацій. У результаті графічна форма перестає бути лише двовимірним об'єктом і перетворюється на інтерактивний просторовий елемент. Однією з актуальних тенденцій є використання штучного інтелекту в процесах формоутворення. Сучасні цифрові системи здатні автоматично генерувати композиції, добирати кольорові рішення, аналізувати поведінку користувачів та прогнозувати ефективність дизайнерських рішень. Штучний інтелект значно пришвидшує процес створення графічного контенту та відкриває нові можливості для персоналізації візуальної комунікації. Водночас це змінює роль дизайнера, який дедалі більше виступає координатором творчого процесу та аналітиком цифрового середовища (Сбітнєва, 2014).

Особливістю сучасного цифрового формоутворення є також орієнтація на емоційний дизайн. Графічна форма сьогодні виконує не лише інформаційну чи декоративну функцію, а й спрямована на формування емоційного зв'язку між брендом, продуктом або цифровою платформою та користувачем. Для цього використовуються кольорові асоціації, плавна анімація, інтерактивні елементи, персоналізовані візуальні рішення та принципи сторітелінгу. Емоційний дизайн сприяє підвищенню залученості аудиторії та створенню позитивного користувацького досвіду.

Суттєвий вплив на розвиток сучасного формоутворення мають соціальні мережі та цифрові медіаплатформи. Візуальний контент у сучасному інформаційному просторі створюється з урахуванням швидкості сприйняття інформації, алгоритмів цифрових платформ та особливостей поведінки користувачів. Це зумовлює популярність лаконічних композицій, яскравих візуальних акцентів, анімації та адаптивних форматів контенту. У результаті графічний дизайн дедалі більше інтегрується у цифрову культуру та стає одним із головних інструментів сучасної комунікації.

Висновки. Таким чином, теоретичні засади формоутворення в графічному дизайні охоплюють широкий спектр художніх, композиційних, психологічних та технологічних аспектів. Вони визначають закономірності створення графічної форми, її функціональне та естетичне значення у системі візуальної комунікації. Сучасне формоутворення поєднує традиційні принципи мистецтва з інноваційними цифровими технологіями, що забезпечує розвиток графічного дизайну як важливого елементу сучасної культури та інформаційного простору.

Принципи, засоби та технології створення графічної форми формують основу сучасного графічного дизайну. Вони забезпечують гармонійне поєднання естетичної виразності, функціональності та комунікативної ефективності візуального продукту. Сучасне формоутворення поєднує традиційні художні принципи з інноваційними цифровими технологіями, що відкриває нові можливості для розвитку дизайнерської практики та візуальної культури.

Сучасні тенденції формоутворення в цифровому графічному дизайні свідчать про глибоку трансформацію принципів створення візуальної форми під впливом інформаційних технологій. Інтерактивність, адаптивність, мінімалізм, анімація, 3D-графіка та використання штучного інтелекту формують нові підходи до організації візуального простору. Сучасний графічний дизайн поєднує художню виразність із технологічними інноваціями, забезпечуючи ефективну комунікацію в умовах цифрового суспільства.

Перспективи подальших досліджень та рекомендації полягають у поглибленому вивченні впливу цифрових технологій, штучного інтелекту, доповненої та віртуальної реальності на процеси формоутворення в графічному дизайні. Особливу увагу доцільно приділити дослідженню адаптивних та інтерактивних форм візуальної комунікації, психологічних аспектів сприйняття цифрового контенту, а також інтеграції національно-культурних елементів у сучасний дизайн. Актуальним напрямом залишається аналіз трансформації художньо-композиційних принципів у контексті розвитку мультимедійного середовища.

Авторські внески згідно з CRediT / Author Contributions (CRediT)
Мазніченко Оксана – концептуалізація, методологія, курація даних, редагування та доопрацювання тексту.
Осадча Алла – збір та опрацювання джерел, формальний аналіз, написання початкового варіанту статті.

Фінансування / Funding
Дослідження здійснено без залучення зовнішнього фінансування.

Етика та згода учасників / Ethics and Informed Consent
Не застосовується.

Дозволи на зображення / Image Permissions
Схему (іл. 1) розроблено авторами.

Доступність даних / Data Availability
Не застосовується.

Використання Штучного Інтелекту / Use of Artificial Intelligence
Автори запевняють, що технології штучного інтелекту при підготовці цієї статті не застосовувалися.

Конфлікт інтересів / Conflict of Interest
Автори підтверджують відсутність будь-якого конфлікту інтересів – фінансового, особистого, авторського чи іншого, – який міг би позначитися на проведенні дослідження або на викладених у статті результатах.

Надійшла до редакції / Received: 08.09.2026
Прорецензовано / Peer-reviewed: 29.09.2026
Рекомендовано до публікації / Accepted for publication: 13.10.2026

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Бобренко, Р., & Сліпіч, А. (2026). Методи викладання мистецьких дисциплін у підготовці здобувачів спеціальності «Графічний дизайн»: український ринок праці та досвід НАКККіМ. *Professional Art Education*, *7*(1), 41–52. **https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.01.05**

Борисенко, Д., & Близнюк, Т. (2026). Партисипативний дизайн у процесі розробки фірмового знаку для візуальної ідентифікації територіальної громади. *Professional Art Education*, *7*(2), 6–13. **https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.02.01**

Геренко, С. (2024). Штучний інтелект у графічному дизайні: кейс генеративних нейромереж. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*, *7*(1), 78–91. **https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.1.2024.300924**

Гурко, О. В., & Попова, І. С. (2023). *Лінгвістична інтерпретація номенів графічного дизайну: історія і сьогодення*. Ліра.

Колосніченко, М. В. (Ред.). (2022). *Графічний дизайн в інформаційному та візуальному просторі*. КНУТД.

Король, А. М. (2020). *Навчання графічного дизайну учнів у закладах загальної середньої освіти: теорія і методика*. АНФ ГРУП.

Косів, В. (2019). *Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років*. Родовід.

Назаркевич, Є. П. (2018). *Стереозображення у графічному дизайні*. Політехніка.

Островський, О. С., & Голубєва, Н. В. (2013). *Еволюція художньо-образної виразності об'єктів графічного дизайну в процесі розвитку поліграфічних технологій*. УІПА.

Підгурний, І. С. (Уклад.). (2015). *Графічний дизайн. Типографіка*. Аксіома.

Савенко, І. В. (2018). *Профільне навчання старшокласників основам графічного дизайну*. ПНПУ ім. В. Г. Короленка.

Садова, В. В. (Уклад.). (2025). *Проєктування та формоутворення в графічному дизайні*. КАІ.

Сбітнєва, Н. Ф. (2014). *Історія графічного дизайну*. ХДАДМ.

Khamis, M. H., Azni, Z. M., Aziz, S. H. A., & Aminordin, A. (2023). The integration of Gestalt theory to the graphic design. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, *13*(6), 2322–2327. **https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v13-i6/15449**

Lupton, E., & Phillips, J. C. (2015). *Graphic design: The new basics* (2nd ed.). Princeton Architectural Press.

REFERENCES

Bobrenko, R., & Slipich, A. (2026). Metody vykladannia mystetskykh dystsyplin u pidhotovtsi zdobuvachiv spetsialnosti «Hrafichnyi dyzain»: ukrainskyi rynok pratsi ta dosvid NAKKKiM [Methods of teaching art disciplines in training students of the Graphic Design specialty: Ukrainian labor market and NACAM experience]. *Professional Art Education*, *7*(1), 41–52. **https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.01.05** [in

Ukrainian].

Borysenko, D., & Blyznyuk, T. (2026). Partysypatyvnyi dyzain u protsesi rozrobky firmovoho znaku dlia vizualnoi identyfikatsii terytorialnoi hromady [Participatory design processes in creating a visual identity brand mark for territorial communities]. *Professional Art Education*, *7*(2), 6–13. **https://doi.org/10.34142/27091805.2026.7.02.01** [in Ukrainian].

Herenko, S. (2024). Shtuchnyi intelekt u hrafichnomu dyzaini: keis heneratyvnykh neiromerezh [Artificial intelligence in graphic design: The case of generative neural networks]. *Demiurh: idei, tekhnolohii, perspektyvy dyzainu*, *7*(1), 78–91. **https://doi.org/10.31866/2617-7951.7.1.2024.300924** [in Ukrainian].

Hurko, O. V., & Popova, I. S. (2023). *Linhvistychna interpretatsiia nomeniv hrafichnoho dyzainu: istoriia i sohodennia* [Linguistic interpretation of graphic design terms: History and the present]. Lira [in Ukrainian].

Khamis, M. H., Azni, Z. M., Aziz, S. H. A., & Aminordin, A. (2023). The integration of Gestalt theory to the graphic design. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, *13*(6), 2322–2327. **https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v13-i6/15449** [in English].

Kolosnichenko, M. V. (Ed.). (2022). *Hrafichnyi dyzain v informatsiinomu ta vizualnomu prostori* [Graphic design in the information and visual space]. KNUTD [in Ukrainian].

Korol, A. M. (2020). *Navchannia hrafichnoho dyzainu uchniv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity: teoriia i metodyka* [Teaching graphic design to students of general secondary education institutions: Theory and methodology]. ANF HRUP [in Ukrainian].

Kosiv, V. (2019). *Ukrainska identychnist u hrafichnomu dyzaini 1945–1989 rokiv* [Ukrainian identity in graphic design, 1945–1989]. Rodovid [in Ukrainian].

Lupton, E., & Phillips, J. C. (2015). *Graphic design: The new basics* (2nd ed.). Princeton Architectural Press [in English].

Nazarkevych, Ye. P. (2018). *Stereozobrazhennia u hrafichnomu dyzaini* [Stereoscopic images in graphic design]. Politekhnika [in Ukrainian].

Ostrovskyi, O. S., & Holubieva, N. V. (2013). *Evoliutsiia khudozhno-obraznoi vyraznosti obiektiv hrafichnoho dyzainu v protsesi rozvytku polihrafichnykh tekhnolohii* [Evolution of the artistic and figurative expressiveness of graphic design objects in the development of printing technologies]. UIPA [in Ukrainian].

Pidhurnyi, I. S. (Comp.). (2015). *Hrafichnyi dyzain. Typohrafika* [Graphic design. Typography]. Aksioma [in Ukrainian].

Sadova, V. V. (Comp.). (2025). *Proiektuvannia ta formoutvorennia v hrafichnomu dyzaini* [Design and form-making in graphic design]. KAI [in Ukrainian].

Savenko, I. V. (2018). *Profilne navchannia starshoklasnykiv osnovam hrafichnoho dyzainu* [Specialized teaching of graphic design fundamentals to upper secondary students]. PNPU im. V. H. Korolenka [in Ukrainian].

Sbitnieva, N. F. (2014). *Istoriia hrafichnoho dyzainu* [History of graphic design]. KhDADM [in Ukrainian].